

Ks. Zenon Malyszek
Proboszcz Parafii Rzymskokatolicka
Przemienienia Pańskiego w Garbowie
21-080 Garbów 14

Nasz znak:

IN.5183.39. A .2013

Data:

2013-04-16

Sprawa: Wytyczne konserwatorskie dotyczące planowanych prac remontowych w obiekcie zabytkowym

Obiekt: Zespół Kościoła Parafialnego w Garbowie – wpisany decyzją znak:KD/41D-1/3/117/2000 z dnia 17.01.2000r. do rejestru zabytków woj. lubelskiego pod nr A/3

W odpowiedzi na wniosek z dnia 25.03.2013 roku (data wpływu do kancelarii WUOZ w Lublinie – 26.03.2013r) w w/w sprawie, mając także na uwadze oględziny obiektu przeprowadzone w dniu 09.04.2013r – Lubelski Wojewódzki Konserwator Zabytków informuje, że neogotycki kościół wraz z ogrodzeniem został wpisany decyzją znak: KD/41d-1/3/117/2000 z dnia 17.01.2000r. do rejestru zabytków woj. lubelskiego pod nr A/3, stąd też na roboty budowlane w obrębie przedmiotowego obiektu należy uzyskać akceptację LWKZ w postaci decyzji administracyjnej.

Odnosząc się bezpośrednio do planowanych robót budowlanych – LWKZ przekazuje następujące wytyczne konserwatorskie:

- 1. remont konserwatorski zewnętrznych murów ceglanych nawy i prezbiterium kościoła wraz z ogrodzeniem** – LWKZ pismem znak: IN/4002/276/4025/09 z dnia 01.10.2009r oraz pismem znak: IN/4002/238/472/10 z dnia 09.02.2010r wydał wytyczne konserwatorskie, w których określił zasady jakie winny obowiązywać w trakcie prowadzenia remontu wież kościelnych. Te same zasady winny obowiązywać podczas remontu nawy, prezbiterium a także muru ogrodzeniowego kościoła:
  - maksymalne poszanowanie substancji zabytkowej – co dotyczy zarówno substancji murów jak i zachowanych elementów dekoracji,
  - podczas uzupełniania budulca koniecznym jest zastosowanie tradycyjnych materiałów budowlanych (cegła) z powtórzeniem formy, sposobu układania oraz doboru kolorystycznego,
  - uzupełnienie / odtworzenie gzymsów ceglanych i profili,
  - uzupełnienie ubytków w spoinowaniu lub przespoinowanie większych partii zniszczonego lica z jednoczesnym ujednoczeniem kolorystyki spoinowania (*również w partiach obecnie wyróżniających się*),
  - uzupełnienie tynków na elementach otynkowanych,
  - naprawa obróbek blacharskich na gzymsach,
  - uzupełnienie bądź całkowita wymiana (z zastosowaniem materiału istniejącego tj. dachówka karpiówka) daszków na murze ogrodzeniowym.Powyższy remont winien być poprzedzony przygotowaniem programu prac przez konserwatora dzieł sztuki.
- 2. prace termomodernizacyjne: remont okien witrażowych i wykonanie zewnętrznych okien osłonowych, wykonanie ocieplenia sklepień z wełny mineralnej** – konserwację witraży należy powierzyć specjalście, który winien przedstawić program prac. Kwatery winny zostać zdemontowane, rozłożone na poszczególne elementy, oczyszczone i ponownie założone z zastosowaniem ołowianych łączek – przy zachowaniu oryginalnego rysunku. Odnosząc się do montażu zewnętrznych okien osłonowych – LWKZ przypomina, że pismem znak: IN.4002/238/501/10 z dnia 10.02.2010r wydał wytyczne konserwatorskie w przedmiotowej sprawie, które wskazywały między innymi na konieczność zachowania w całości okien z wewnętrznymi ceglanyimi ramami (maswerkami) z jednoczesnym rozważeniem możliwości zabezpieczenia okien przed utratą ciepła od strony wnętrza kościoła. Zabezpieczenie to może stanowić np. dodatkowa ślusarka okienna mocowana do ościeży otworu. Ważnym jest aby jej podziały zostały zminimalizowane na tyle aby od wnętrza kościoła czytelna była forma i rysunek „okna” historycznego, a rama samego okna miała możliwie jak najmniejszą grubość tak aby zminimalizować efekt „wypłaszczenia” otworu okiennego. Wskazane wariantowe rozwiązania na etapie uzgodnienia z LWKZ koncepcji montażu dodatkowej ślusarki okiennej.
Do ocieplenia sklepień wełną mineralną nie wnosi się uwag przy założeniu, że planowane ocieplenie zostanie wykonane od strony poddasza,

000015

3. **remont konserwatorski więźby dachowej i pokrycia, nawy i prezbiterium kościoła** – temat głównych wytycznych dotyczących remontu konstrukcji więźby i pokrycia dachu z orywnowaniem został już poruszony w projekcie budowlanym: „Renowacja neogotyckiego rzymskokatolickiego kościoła parafialnego p.w. Przemienienia Pańskiego w Garbowie (dz. nr 1028)”, autorstwa: mgr inż. arch. Krzysztofa Korony, mgr inż. arch. Urszuli Korony oraz inż. arch. Jędrzeja Wośko, Studio Architektoniczne „UK KORONA” (Lublin, luty 2010r), w oparciu o który LWKZ w Lublinie wydał pozwolenie konserwatorskie znak: IN/4010/238/1021/10 z dnia 18.03.2010r na remont elewacji zewnętrznej wieży zachodniej kościoła, remont konstrukcji więźby i pokrycia wraz z orywnowaniem na tej wieży. Zawarty w projekcie program prac zakładał między innymi:

- konieczność poddania konstrukcji dachu przeglądowi,
- wymianę zniszczonych elementów więźby dachowej,
- wykonania napraw i uzupełnień z zastosowaniem starego, ale w pełni zdrowego drewna konstrukcyjnego,
- wymianę elementów dotkniętych korozją biologiczną,
- wzmocnienie połączeń elementów poprzez zastosowanie łączników ciesielskich,
- impregnację drewna,
- poddanie przeglądowi pokrycia dachu z blachy miedzianej,
- wykonanie obróbek blacharskich attyk, gzymsów i parapetów,
- uzupełnienie i naprawę zniszczonych elementów pasów rynnowych i rur spustowych.

Powyższe założenia projektowe winny stanowić podstawę do planowanego remontu więźby dachowej i pokrycia nad nawą i prezbiterium kościoła, oraz do sporządzenia projektu budowlanego remontu więźby dachowej.

4. **remont i reprofilacja schodów zewnętrznych głównych i bocznych, oraz wykonanie dostępu dla osób niepełnosprawnych** – biorąc pod uwagę stan zachowania wszystkich schodów zewnętrznych w budynku (spękania i odspojenia) dopuszcza się możliwość ich przebudowy w zastanej formie z zastosowaniem płyt granitowych jako materiału wykończeniowego. Kolor płyt winien być dobrany tak aby stanowił całość z partią cokołową kościoła.

Odnosząc się do podjazdu dla osób niepełnosprawnych LWKZ przypomina, że pismem znak: IN/4002/238/472/10 z dnia 09.02.2010r wydał wytyczne w przedmiotowej sprawie, gdzie akceptował wykonanie podjazdu dla osób niepełnosprawnych od strony wschodniej kościoła z jednoczesnym zaleceniem aby wielkość, forma architektoniczna oraz materiał z jakiego wykonana zostanie pochylnia – możliwie najmniej kolizyjnie – wpisywały się w zastany kontekst architektoniczny. Dodatkowo należy wskazać za konieczne maksymalne wykorzystanie istniejącego nachylenia terenu poprzez (jeżeli jest to możliwe) jego korektę tak aby zmniejszyć różnicę między rzędną terenu a podestem schodów co z kolei przyczyni się do zmniejszenia wielkości wtórnego elementu architektonicznego jakim jest platforma podjazdu dla osób niepełnosprawnych. Wskazuje się na zasadność przeprowadzenie roboczych konsultacji z LWKZ na etapie przedprojektowym (konceptyjnym),

5. **izolacja pionowa kościoła** – nie wnosi się uwag do wykonania izolacji pionowej kościoła

W celu uzyskania pozwolenia na planowane roboty budowlane i prace konserwatorskie – do kancelarii WUOZ w Lublinie winien płynąć wniosek (*druk wniosku dostępny na stronie www.wkz.lublin.pl*) wraz z projektem budowlanym (bądź jego częścią) w zakresie niezbędnym do oceny wpływu planowanych robót na zabytek, a w przypadku prac konserwatorskich – wraz z programem działań.

Z up. Lubelskiego Wojewódzkiego
Konserwatora Zabytków
dr Dariusz Kapciowski
Główny Specjalista

000016